

Romaqa rikch'ayninta sayachin — Chunka tawaqniyuq número

Cristopa rikch'ayninkuna hinallataq Uywaq llaqtanpa siq'inpa kamariynin: qhepa p'unchaykunapi huk profético kikinchakuynin

Jeff Pippenger
2024-09-02

Profecíapa rikch'aynin maypachachus Estados Unidosqa uywakunaq rikch'ayninta rurashan, chayqa protestantismopa waqran Cristoq rikch'ayninta rurashan p'unchaykunapi kachkan. Chay rurakuyqa sut'inchasqa kachkan Daniel qillqapa chunka kaq kapitulumpi, maypichus Danielqa qhawarin “marah” nisqa rikuchi q causativota, musquy rikch'ayninta. Danielqa Cristo qhawaqkunata reqsichin, hinaspataq chayta ruwaspa Cristoq kawsayninpa unanchanta kutichinku. Pachak tawa chunka tawa waranqa, paykunaqa Danielwan reqsichisqa kanku chunka kaq kapitulumpi, ukhupin Cristoq rikch'ayninta ruwanku, paypa unanchanta qhawarispa sapallan. Qhawarispaqa hukman tikrakunku.

Bestiapa rikchayninqa bestiata qhawachin, hinaspa bestiapa rikchayninpa rurakuyninqa Diospa llaqtanpaq hatun pruebanmi, chaywanmi wiñay kawsayninkupaq destinonku nisqaqa kamachisqa kanqa. Protestante iglesiakuna Estados Unidospa gobiernonpa hapiyninta apakuspankuqa, iglesiapaqwan estadopaqwan huk sistemapa rikchayninta ruraranqaku, chaymi controlpa sayayninta reqsichin, mayqentachus papal atiyiniyoq kayqa llamk'achirqan manaraq políticopi yanapaynin qichusqa kaptin. Chay pachallapitaq Cristopa rikchayninpas qepa p'unchaykunapi llaqtan ukhupi paqarichisqa kanqa. Ichaqa Danielwan kуска kaqkunam karqaku, chaykunaqa mana rikurqankuchu chay visiónta, imaraykuchus visiónmanta ayqekurqaku. Paykunaqa bestiapa rikchayninpa rurakuynin pruebaypi pantarqaku, Cristopa rikchayninta paykuna ukhupi mana rurachiyta munasqankurayku, pruebay tiempo ukhupi.

Cristota rikchayninta sayachiq espejopi qhawarispa, chaywanmi yuyayman kutichiypa espirituyoq prinsipionqa hunt'akun; hinaspapas “marah” rikuyqa ima ruwayta paqarichiq rikuy kasqanrayku, espejopi Cristopa rikchayninmi runakaynipi Cristopa rikchayninta paqarichin. Cheqaq espejoqa qhawariq runapa rikchaynintan kutichin, ichaqa chay principio espirituyoq mañakuyninman apasqa kasqanpiqa espejowan kуска wakin tikraqkuna kanku. Paykunaqa sapa “simi nisqapa uyariqlan, mana ruraqchu” kaspankuqa, “kikinman qhawarin, hinaspan ripun, chaylla ratopiqa ima niraq runa kasqantapas qonqarpun.” Espejoman qhawarinku, hinaspapas runakayllatan rikunku.

Huk clase runakunaqa “mana qunqaq uyariqchu, aswanqa rurasqapi ruwaq” kasqankuwanmi Diospa kamachisqan leyta rikunku, Cristotapas espejopi hina rikunku. Chay rurasqaqa kaymi: yachay, reflejopa principio-ninqa “natural” cheqaq kayniyuqmi, hinallataq espiritual cheqaq kayniyuqpas. Danielqa chay “rurayta” ruraqkunata rikuchin; payqa isqonñiqin chanta chunkañiqin capítulo-kunapi chay rurayta rikuchin, mayqinchus reflejopa principio espiritualta paqarichin.

Chay p'unchaykunapi ñoqa Daniel llakikuypi karqani kimsa hunt'a semanakama. Mana mikurqanichu allin t'antata, nitaj aycha, nitaj vinupas simiymán hamurqanchu, nitaj ima llimp'iywanpas hawisaqchu, kimsa hunt'a semanakama junt'akukama. Daniel 10:1, 2.

Gabrielqa púsaranta yuyaychakuyta qosqa karqa Danielman pusaq kaq qillqapa rikch'ayninmanta, ichaqa Danielqa mana llapantachu entiendesqa karqa.

Ñuqa Danielqa desmayasqani karqani, hinallataq wakin p'unchawkuna onqosqa karqani; chaymanta qhepamanqa hatarirqani, kamachiypa ruwasnintañataq ruwarqani; rikuywanpas mancharisqa, musphasqa karqani, ichaqa mana pipas unanchayta atirqachu. Daniel 8:27.

Pañi Whiteqa willawanchismi Danielqa maskhashasqanta hamut'ayta Daniel pusaq kaq capitulopi willakuyninpa qhawayninta, chaytaq Gabriel apamusqanta Danielman isqun kaq capitulopi.

“Munaychasqa musuq, aswan ukhu sonqowanraqmi Millerqa qallarirqan willakuykunata allinta qhawayta; tukuy tuta, hinallataq p'unchawkunapas, churakusqa karqan yachayman ima kaqpas chay hina hatun ancha chaninniyuq, llapanta sonqoman hap'iq kasqanta rikuchiqa. Danielpa pusaq kaq qhapaqpipa mana tarirqanchu imarayku qallarinanpaq chay iskay waranqa kimsa pachak p'unchawkunapa; ángel Gabrielqa, Danielman rikuchisqanta entiendichinanpaq kamachisqa kachkaspaqa, huk chikllataña sut'incharqan. Ima manchay ñak'ariy iglesiaman hamunanpaq kasqanqa profetapa rikuyinman mast'arikusqan hina, aychapa kallpanqa pisiyaqmi tukurqan. Manaña astawan muchuyta atirqanchu, chayraykutaq angelqa huk p'unchawkama saqerqan. Danielqa nin: ‘svyakurqani, unqusqataq karqani wakin p'unchawkunata.’ ‘Rikuywanmi ancha muspharirqani,’ nispa nin, ‘ichaqa mana pipas entiendirqanchu chayta.’”

“Ichaqa Diosqa kachananpaq nisqan karqan kachaqninman: ‘Kay runata rikuchisqayta entiendenanpaq ruway’ nispa. Chay kamachiypas hunt'asqa kanan karqan. Chayta kasukuspanmi angelnin, huk pisi qhipaman, Danielman kutimuspá, nirqan: ‘Kunanqa hamusqani yuyayniyoqta, entiendenaykiyoqta ruwanaypaq;’ ‘chayrayku imata niwaskanta entiendey, rikuchisqaytapas sumaqta qhawariy.’ Daniel 8:27, 16; 9:22, 23, 25–27. Pusaq kaq capítuloq rikuchisqampi huk ancha importan kaqmi mana sut'inchasqa saquesqa karqan, chayqa pacha nisqawan tupaqmi karqan—2300 p'unchawkunapa tiempon; chayrayku angelqa, sut'inchayninta yapamanta qallaripa, aswanqa pachamanta rimarin.” The Great Controversy, 325.

Chunka pusaq chunkañiyuqpi willakuyku, Danielqa “rikch'aynin” chaymanta “imapas” nisqap allin yachayninta hap'isqaña kasqanta; ichaqa Danielqa astawan k'anchayta munarqa, chayrayku sonqonta churakurqa chay yachayta tarinampaq, hinaspata iskay chunka hukniyuq p'unchaykama ayunarqa. Chayta ruwaspa, qhepa p'unchaykunapi kaqkunata reqsichin, paykunaqa ricuchiypa espíritu kamachiyninta entiendenku, mayqinchus pacha naturaleza ukhupi kaq ricuchiypa kamachiyan unanchasqa kachkan. Chay entiendenku kasqankuqa ruwasqankunapi rikuchisqa kachkan, hinaspa ruwasqankunaqa Danielwan unanchasqa kachkan Diospa profetiku Simiypa chiqap yachayninta mask'asqankurayku. Chay rikch'aymanta ayqeqkunaq sut'i tupayninqa kaymi: paykunaqa mana Diospa profetiku Simiypa chiqap yachayninta mask'asharqankuchu.

Diospa willakuynin cheqaqninkaqa, mayqintachus Danielpaq yachayta allinta entiendenanpaq yarqhaykusqan hina rikuchisqa, qhepa p'unchaykunapa k'anchayninmi; imaraykuchus Danielqa pachak tawa chunka tawa waranqa runakunata rikuchin. Chayraykun Danielqa huk clase runakunata rikuchispa kashan, paykunaga Diospa willakuynin proféticapa k'anchayninta entiendenankupaq maskaqkuna, chay k'anchaymi gracia p'unchay tukukunankama ñawpaq qhepa prueba hina rikuchisqa. Kayman hinaqa, Jesucristopa Revelaciónninmi gracia p'unchay tukukunankama manaraq tukuchkaptin kicharisqa kashan; ichaqa chayllataqmi pruebakunapas, animalpa imagenninpa ruwasqan hina rikuchisqa.

Uywa ruwasqakuyqa chiqanmanta reqsichin imayna uywaq ruwasninqa wiñachisqa kasqanta. Chay chiqaq kaytaqa mana allinta sut'inchakuyta atinchu ñawpaqta mana reqsispalla pruebaypa hatun asuntunta, uywata. Uywam churan hinaspa reqsichin imaynatas ruwasqankaqa kamaykusqa.

“¿Imaqa kaymi ‘uywakunaq rikchayninman rikchakuq’? hinallataq imaynatan ruwasqa kanqa? Chay rikchayqa iskay-waqrayuq uywawan ruwasqa, hinaspan uywapaq rikchaynin. Hinallataq ‘uywapa rikchaynin’ sutichasqa kachkan. Chaymanta, ima hina kasqanta chay rikchayqa, hinallataq imaynatan ruwasqa kanan kasqanta yachanapaq, uywapa kikin kayninkunata yachaqananchik tiyan—papakuyta.

“Ñawpaq iglesyaqa, evangelio nisqapa llamp'u, mana ch'ulla kasqanmanta karunchakuspa, hinaspa mana ñiqikunaq ritosninkunata, costumbreninkunata chaskispa, Diospa Espirituntawan atiyntawan chinkachirqan; chayraykutaq runakunapa yuyayninkunata kamachinankupaq, kay pachapi kamachiq atiyta yanapayninta maskharqan. Chaymanta papado lloqsirqan, huk iglesya mayqinchus estadopa atiynta kamachirqan hinaspa chayta llamk'achirqan kikinpa munasqanman purichinampaq, aswanraq 'herejía' nisqapa muchuchinampaq. Estados Unidos nisqa suyuqa uywapa rikch'ayninta rurananpaqqa, religioso atiyta civil gobiernota hinaqta kamachinanmi tiyan, chay hina estadopa autoridadninpas iglesyapaq llamk'achisqa kananpaq kikinpa munasqanman chayanampaq.” The Great Controversy, 443.

“Rikuchkanapaq imayna kasqanta yachaypaq, hinallataq imayna ruwaykusqa kananpaq, uywapa kikin kayninkunata—papakuyta—yachachkananchikmi” nispa. Chay uywam kikinmi qhepa p'unchaykunapaq pruebata rikuchiq rikhuriyta sayarichin, chayqa probacion tukukunapaq manaraq wichq'akuspa kaptinmi hunt'akuykun. Danielqa rikhuriyapas, chay imatapas entienderqan.

Persiapa rey Ciroq kinsa wata kamachikuyninpi, huk rimaymi Danielman sut'inchasqa karqa, paypa sutintaq Beltsasar nisqa karqa; chay rimayqa cheqaqmi karqa, ichaqa nisqa p'unchawkunaga unaymi karqa: paymi chay rimayta entienderqa, hinaspataq revelacionta allinta entienderqa. Daniel 10:1.

Rikch'akuyninqaqa iskay waranqa kimsa pachak watakunamanta “mareh” rikch'akuymi. “Imapas” nisqaqa hebreo simipi “dabar” sutiuyqmi, chayqa “simi” ninanmi. Chay kikin simi (“dabar”) nisqaqa, huk ñiqipi “imapas” hina tikrasqa kasqanmi, pusaq ñiqin qhapaqpiq isqun ñiqin t'aqapi iskay chunka kimsayuyq ñiqinpiqa “asuntu” hina tikrasqa kashan.

Ari, mañakuypi rimashaqtiyraq, qallariypi rikushqay visiónpi rikurqan runa Gabrielpas, utqaylla phawachisqa, chayamurqanmi ch'isiy sacrificiopa horanpi. Hinaspan yachachirqan, rimapayawarqun, nispa: “Daniel, kunanmi hamushkani yuyayniyoq kayta, unanchaytawan qonaykipaq. Mañakuynikikunapa qallariyninmanta kamachikuy llusqirqaña, hinaspan hamushkani qawachinaykipaq; anchata kuyasqañam kanki. Chayrayku kay rimayta unanchay, visiontapas allinta qhawariy.” Daniel 9:21–23.

Gabrielqa Danielman hamun Danielpa mañakusqanman kutichispa hamun, chay mañakusqantaq tinkisqa kashan Daniel chaskisqa k'anchaywan, maypachachus hamuqta yacharqun payqa karselpi kasqanta, Levítico iskay chunka suqtayuqpi ch'iqtakuyman rikuchisqa kaptin.

Paypa kamachikuynin watañeqpi ñoqa Daniel, liwrukunamanta allinta entienderqani watakunapa yupayninta, imaynatachus Señorpa simin chay profeta Jeremíasman chayarqan, Jerusalén llaqta ch'usaqyayninkunapi qanchis chunka watakunata hunt'achinanpaq. Daniel 9:2.

Jeremíaspa reqsisqa prisionman apasqanmanta yachachisqa Danielta pusarqa Moisésqa qillqasqa “qanchis kutikama” nisqa prisionman, chaymi iskaynin karqa huk “juramento” hinallataq huk “maldición”pas.

Arí, llapa Israelmi kamachiykita p'amparqan, karunchakuspan, ama simiykita kasukunankupaq; chayraykun ñoqaykuman ñakasqa maldicionpas, Diospa kamachiqnin Moisespa kamachisqa qelqasqa juramentopas parachimusqa, paypa contranpi huchallikusqaykurayku. Paymi rimayninkunata takyachirqan, ñoqaykumanta rimarisqankunata, hinallataq kamachiwaqniyu juezninchikkunamanta rimarisqankunatapas, hatun mana allinta ñoqaykuman apamuspan; tukuy hanaq pachapa urinpiqa mana hayk'aqpas rurasqachu ima Jerusalénman rurasqa kasqanta hina. Imaynachus Diospa kamachiqnin Moisespa kamachisqa qelqasqa kashan hina, kay llapa mana allinmi ñoqaykuman hamun; ichaqa mana Señor Diosniykupa ñawpaqenpi mañakuyta rurarqanchikchu, huchanchikkunamanta kutirikunanchikpaq, cheqaq kayniykita entiendekunanchikpaq. Daniel 9:11–13.

Jeremíaspa hinaspa, Moisespa hinaspa, iskay testigokunamanta, Danielqa entiendirqan Jerusalén llaqta pataman hamusqa ch'usaqyachiyqa “maldición” kasqanta, “Moisespa” maldicionninta, ñawpaq Israel pataman “hich'asqa” kasqanta. Paní Whiteqa Jeremíaspa testigontaqa “iglesiaman testimonios” nispa rimarin; chaymantaqa, Jeremíasqa qhipa p'unchaykunapa Profecía Espíritu kasqanta reqsichin, imaraykuchus qhipa p'unchaykunapi “iglesiaman testimonios” nisqaqa kay kikinmi. Jeremíasqa Profecía Espírituta representan; Moisesñataq Bibliata representan.

Danielqa rikch'an qhipa punchawkunapi kaqkunata, paykuna iskay testigomantam entiendenku ch'iqchiskasqa kasqankuta, hinaspa Bibliamanta hinaspa Profeciapa Espíritumanta entiendenku rikch'achiskasqa kasqankuta, imaynatachus Daniel rikch'arirqan payqa (paykunaqa) prisionpi kasqanmanta, hinaspa chay prisionpas Diospa profético Simiyninpi rikuchisqa kasqanmanta.

Diospa qhepa p'unchaykunapi llaqtanpa kawsayninqa chunka sipaskunapa kawsayninmi.

“Mateo 25 nisqapi chunka sipaskunamanta yachachikuyqa Adventista llaqtapa experiencia-nintapas rikuchin.” The Great Controversy, 393.

Chunka pusaq sipas chunka vírgenesmanta rimaypi qhipariy tiempunqa Danielpa t'isyaqanwan kikinmi, isqon kaq p'unchawpi qelqasqa kapitulumpi. Iskay santifikasqa testigokunaman hina sayaripa, Danielqa yachasqanmi tukuy kawsaynin Diospa Siminpi huk sut'i profecía hunt'asqan kasqanta. Chay profecíaqa Danielman pusarqan hampiman, mayqenchus necesariom karqan Daniel wakichisqa kananpaq, qatiq kapitulumpi payman ima pasanapaq kaqpaq. Chay hinallataq, Milleritakuna chunka vírgenesmanta rimayta hunt'aspanku, paykunapas rikch'arichisqa kayta munarqanku: ñawpaq llaqukuy hinaspa qhipariy paykunata puñuyman urmachisqanta. Llapa profetakuna qhepa p'unchawkunata representan.

Danielpa rikch'ariyninpas, Milleritakunapaqpas iskay testigokuna kanku pacha tukuypi huk pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa rikch'ariyninmanta.

“Jesúsqa llapa hanaq pacha soldadokunawan kуска kuyakuyninwan sonqonkuwan qhawarirqaku chaykunata, may sumaq suyaywan unaymanta munasqanku Payta rikuspa, mayqintachus alma ninkuna munarqanku. Angelkunaqa muyuriq kachkarqaku paykunapa muyuriyninpi, yanapanankupaq pruebaku horapi. Hanaq pacha willakuyta chaskiyta saqirqakuqkunaqa tutayaypi saquesqa karqaku, hinaspa Diospa phiñakuyninqa paykunapa contranpi hap'irqan, imaraykuchus mana chaskiyta munarqankuchu chay k'anchayta, mayqintachus Pay hanaq pachamanta kachamurqan. Chay sapaq kasqankuta waqaspapas cheqaq kasqankuta waqaychaq, llakichisqa iñiqkuna, mana entiendenakuyta atispa imarayku Señorninku mana hamurqanchu, manam tutayaypi saquesqachu karqaku. Yapamanta Bibliankuman pusasqa karqaku, mask'anankupaq profecía p'unchaykuna tiempokunata. Señorpa makinqa yupaykunamanta oqarisqa karqan, hinaspa pantasqanku sut'inchasqa karqan. Rikurqanku profecía tiemponkunaqa 1844 watakama chayarqanta, hinaspa kikillan evidenciata mayqintachus rimanankupaq apamurqanku profecía tiemponkuna 1843 watapi tukukuy kasqanta, chayqa pruebanmi 1844 watapi tukunanpaq kasqanta. Diospa Simiyman k'anchayqa paykunapa kasqankuman llihipirqan, hinaspa taripay p'unchayta tarirqaku: ‘Mana usqhaylla hunt'akaptinpas, suyapayáy chayta.’ Cristopa utqhay hamuynin munakuyninkupiq qongarqankum taripay visionta, mayqinchus rurasqa karqan cheqaq suyaqkunata rikuchinapaq. Yapamanta paykunaqa huk p'unchaymanta sut'i yachayta kapurqaku. Ichaqa rikurqanmi achka paykunamanta mana atisqankuta ancha sinchi llakikuyninkumanta hawaman sayariyta, chay hina kallpatawan sonqo ruphayta hap'iyta, mayqinchus 1843 watapi iñiyninkuta sut'incharqan.” Early Writings, 236.

Yachachisqa rimayman hina hunt'asqa kasqanpi, Milleritakunaqa “rikuy unaychasqa kasqanta mana reparasqaku”, ichaqa “hukmanta” “Bibliankuman pusasqa karqaku profetakunapa p'unchayninkunata mask'anankupaq. Señorpa makinqa yupaykunamanta qichusqa karqa, hinaspan pantasqaqa sut'inchasqa karqa.” Danielqa Bibliaman pusasqa karqa, hinaspan “Señorpa makin” “profetakunapa p'unchayninkunamanta” qichusqa karqa; hinaspa Danielqa rurayniyoq hina, mana uyariqla hinachu, kallpachasqa iñiyninwan Jeremíasqa Moisespa willakuyninta unachasqanta rikuchispa Levítico iskay chunka suqtañiqpi qusqan kamachiykunata hunt'achkaspa, chaymanta Diospa llaqtanpa ch'iqichisqa kasqanpa hampiyninta hinallataq allichakuyninta hunt'achkaspa, chaymi “sut'inchayqa” Danielman qusqa karqa.

Pachak tawa chunka tawa waranqa runakunaqa qhiparisqa pacha kasqanta yachachikuq rimaypa hunt'asqanman, p'unchaykunapa tukuyinpi aswan qhipa p'unchaykunapi tukuyta hunt'aspa chayachkaptinku, chaytaqa huk pacha ukhunpi ruwankaku maypachachus "uywaqa qhina rikch'akuyninpa ruwakusqan" paykunapa hatun pruebanku kanqa.

Kay yuyaykunata qatiqnin qillqapiqa qatiqkusunchikmi.

"Mikhuyqa puquqtinqa, chaylla ratupi hoztawan rutun, pallay chayamunrayku.' Cristoqa ancha munaywan suyan pay kikinpa rikurikuynin Iglesiaspi rikhurimunanta. Cristoq characternin llaqtanpi runakunapi hunt'asqa hinapuni mirachisqa kaptinqa, chaypiraq hamunqa paypa kaqninkunata hina jap'iykukuq." Christ's Object Lessons 69.

"Diosmanta mana allinta yuyaykusqapa tutayaqninmi kay pachata llant'uykusqa. Runakunaqa paypa kawsayninta yachayta chinkachkanku. Chayqa mana allinta entiendesqa, hinaspa pantasqa sut'inchasqa kasqa. Kay pachakunapiqa Diosmanta huk willakuy willakusqa kanan, chay willakuyqa llipinman k'anchariyninwan k'anchachiq, atiyinwan qespichiq. Paypa kawsaynin riqsichisqa kanan. Kay pachapa tutayaqninmanqa paypa gloryanpa k'anchaynin, allin kayninpa, khuyapayakuyninpa, hinaspa cheqaq kayninpa k'anchayninmi chayasqa kanan."

Kayqa llamk'anatan willakuran profeta Isaías kay simikunapi: "¡Jerusalén, allin willakuyta apaq, kallpawan qaparichiy simiykita; hoqarichiy, ama manchakuychu; Judá llaqtakunaman niy: ¡Qhawariychik Diosniykichikta! ¡Qhawariy, Señor Diosqa kallpasapa makiwan hamunqa, hinaspan brazo-nin paypaq kamachinqa; qhawariy, premiunqa paywan kashan, rurasqanpas ñawpaqninpi kashan!" Isaías 40:9, 10.

"Novio hamuqta suyaqkunaqa runakunaman ninankupaqmi: 'Qhawariychik Diosniykichikta.' Qespichiywan hunt'asqa k'anchaypa qhipa lliplliqnin, kay pachaman qusqa kananpaq qhipa qespichiy willakuyqa, paypa munakuyninmanta kasqan sut'inchaymi. Diospa wawakunaqa k'anchayninta rikuchinankupaqmi. Kikin kawsayninkupi, kikin kasqankupipas, Diospa graciakuna imatachus paykunapaq ruwasqanta rikuchinankupaqmi." Christ's Object Lessons, 415.